

แบบแผนกาทำงานของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาวเสาวณีย์ คุณุลาทรัพย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-458-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019729.

117889501

WORKING PATTERNS OF WOMEN IN BANGKOK METROPOLITAN AREA

Miss Saowanee Khuphulsup

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-458-5

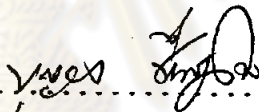
หัวข้อวิทยานิพนธ์ แบบแผนการทำงานของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร
โดย นางสาวเสาวณีย์ คุพฺพลทวิทย์
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภัสสร ลิมานนท์

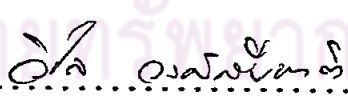
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอขานุญาตให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

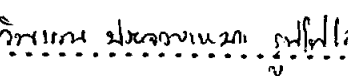

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชารักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.บุญยง สิ้นสุวิมล)

..... ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วิไล วงศ์สิริชาติ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ วุฒิพิไล)

เสาวณีย์ คุพฺพทรัพย์ : แบบแผนการทำงานของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร (WORKING PATTERNS OF WOMEN IN BANGKOK METROPOLITAN AREA) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ภัสสร ลิมานนท์, 152 หน้า. ISBN 974-582-458-5

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และแบบแผนการเจริญพันธุ์ กับแบบแผนการทำงานตั้งแต่ช่วงก่อนแต่งงานจนถึงปัจจุบันของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 803 ราย เป็นสตรีที่สมรสครั้งเดียว กำลังอยู่กับสามี และมีบุตร โดยคัดเลือกตัวอย่างมาจากโครงการวิจัยการทำงานของสตรีกับความต้องการผู้ดูแลเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ดำเนินการในปี พ.ศ. 2532-2533

ผลการศึกษาพบว่า สตรีส่วนใหญ่ทำงานเป็นบางช่วง คือ เริ่มทำก่อนแต่งงาน และจะหยุดหลังจากแต่งงานและมีบุตร กลุ่มรองลงมาคือ ผู้ที่ทำงานต่อเนื่องและผู้ที่ไม่ทำงานเลย สตรีที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ และมีการศึกษาสูง จะทำงานต่อเนื่องในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพอื่น และมีการศึกษาค่ากว่า รวมทั้งจะมีการเปลี่ยนงานน้อย ขณะที่สตรีบางส่วนที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น โดยเฉพาะอาชีพค้าขาย

เมื่อวิเคราะห์แบบแผนการทำงานของสตรีกับตัวแปรต่างๆ พบว่า อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ของสามี ระยะเวลาการทำงานของสตรี จำนวนบุตรที่มีชีวิต ระยะเวลาหยุดงานหลังคลอดบุตรโดยเฉลี่ย และผู้ดูแลบุตรส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการทำงานของสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .05 แต่เมื่อใช้รายได้ ระดับการศึกษาและอาชีพของสามี ระดับการศึกษาและอาชีพของสตรี และจำนวนบุตรที่มีชีวิต เป็นตัวแปรควบคุม พบว่ามีความสัมพันธ์กับแบบแผนการทำงานของสตรี ดังนี้ อาชีพของสามีมีผลเฉพาะในกลุ่มที่สามีมีรายได้สูง รายได้ของสามีมีผลต่อ เมื่อสามีมีการศึกษาค่ากว่าระดับมัธยมศึกษา แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวเปลี่ยนไป เมื่อนำอาชีพของสตรีเข้ามาพิจารณาด้วย ตัวแปรระยะเวลาการทำงานของสตรีพบว่า มีความสัมพันธ์ในทุกกลุ่มการศึกษา และทุกกลุ่มอาชีพ ระดับการศึกษาของสามีมีความสัมพันธ์เฉพาะในกลุ่มที่สามีไม่ได้ประกอบอาชีพเท่านั้น จำนวนบุตรที่มีชีวิตมีความสัมพันธ์ต่อ เมื่อสามีมีรายได้ปานกลาง รายได้สูง กับกลุ่มสตรีที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้า ขณะที่การหยุดงานหลังคลอดบุตรโดยเฉลี่ยมีความสัมพันธ์เฉพาะในกลุ่มสตรีที่สามีมีรายได้ต่ำ ปานกลาง กับกลุ่มสตรีที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้า และไม่ได้ประกอบอาชีพ สำหรับผู้ดูแลบุตรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการทำงานของสตรีเกือบทุกกรณี ยกเว้นกรณีที่สตรีไม่ได้ประกอบอาชีพ ส่วนระยะเวลาที่สตรีอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และระยะห่างการมีบุตรโดยเฉลี่ยไม่มีผลต่อแบบแผนการทำงานของสตรีเลย

ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีจำแนกพบว่า ตัวแปรต่อไปนี้คือ อาชีพ ระยะเวลาการทำงานและระดับการศึกษาของสตรี ผู้ดูแลบุตรส่วนใหญ่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ จำนวนบุตรที่มีชีวิต เป็นตัวแปรที่จะส่งผลให้การทำงานของสตรีมีความต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา..... ประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต..... *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -

C330306 : MAJOR DEMOGRAPHY
KEY WORD: WOMEN / WORKING PATTERN / WORK CHANGE

SAOWANEE KHUPHULSUP : WORKING PATTERNS OF WOMEN IN BANGKOK METROPOLITAN AREA. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. BHASSORN LIMANONDA, Ph.D. 152 PP. ISBN 974-582-458-5

The purpose of this study was to investigate the relationship between socio-economic characteristics, fertility behavior, and working patterns (from before marriage to present) of women in Bangkok. Eight hundred and three currently-married women, who married only once and have at least one child, were drawn from the sample of the survey of Women's Work and the Need for Child Care Among Prekindergarten in Bangkok Metropolitan Area. This survey was conducted by the Institute of Population Studies, Chulalongkorn University in 1989-1990.

The findings revealed that the majority of women worked before marriage but stopped after having children. Then next largest groups comprised those who worked continuously and who never worked. Almost all well-educated, professional women continued working in the same occupation.

The husband's occupation, education, and income, and women's working duration, number of living children, average duration of maternal leave, and child caretakers were significantly correlated with women's working pattern at the 0.05 level. However, when the husband's income, education, and occupation, women's education and occupation, and number of living children were controlled for, it was found that the relationship between the independent variables and women's working pattern had changed as follows: the husband's occupation affected only women whose husbands had higher income; the husband's income affected women whose husband had education lower than college level; women's working duration had an effect on women of every educational level and every occupation; the husband's education affected only women whose husband did not work; the number of children affected only women whose husbands had medium and high income levels, and women in sales occupations; the average duration of maternal leave affected only women whose husbands had lower or medium incomes, and women who were in sales or never worked; the child caretaker did not have any effect only for women who never worked; and the women's duration of living in Bangkok and average child spacing had no relation with women's working patterns.

The MCA results revealed that the following variables had a statistically significant relationship with women's working pattern; women's occupation, education, and working duration, child caretakers and especially the number of living children.

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา..... ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต..... *[Signature]*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *[Signature]*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ในเบื้องต้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณสถาบันประชากรศาสตร์ ที่ให้ทุนในระหว่างการศึกษา และมูลนิธิศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ สถาบันประชากรศาสตร์ ที่มีส่วนสนับสนุนในการมอบทุนการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้ศึกษา และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ ที่ได้ช่วยเหลือและกรุณาให้ใช้ข้อมูลของสถาบันในการทำวิทยานิพนธ์นี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จาก รองศาสตราจารย์ ดร. ภัสสร ลิมานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่อุทิศเวลาอย่างมากมายในการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่แรกเริ่มของการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนให้คำแนะนำและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพร อีระสวัสดิ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเนื้อหาบางส่วนที่บกพร่อง อาจารย์ ดร. บุญยง ชื่นสุวิมล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. วิไล วงศ์สีชาติ และอาจารย์ ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฬารังสรรค์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้การวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งยังสอบถามผลการดำเนินการของผู้ศึกษาตลอดมา และขอขอบพระคุณคณาจารย์ของสถาบันประชากรศาสตร์ และภาคสังคมวิทยาทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความรู้และอบรมสั่งสอนแก่ผู้ศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณ คุณเขมรัฐ บุญสิทธิ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านสถิติและคอมพิวเตอร์ และพี่ๆ นักวิจัยของสถาบันประชากรศาสตร์ โดยเฉพาะคุณศิริวรรณ ศิริบุญ คุณสากล เขียวสกุล คุณชัยวิทย์ วรสูต ที่ช่วยเหลือแนะนำในด้านข้อมูลและคอมพิวเตอร์ คุณปรียา รุ่งโสภาสกุล คุณดาราวรรณ เจียมเพิ่มพูน คุณปราณี แหวนทองคำ ที่อำนวยความสะดวกในด้านการค้นคว้าเพื่อทำวิทยานิพนธ์ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ นิสิตประชากรศาสตร์ และภาควิชาสังคมวิทยาที่ได้ช่วยเหลือกันมาตลอดเวลาในการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์นี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาเป็นอย่างสูง พี่ๆ และน้องๆ ที่ช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมาจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ช.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภาพ.....	ด
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
แนวความคิดเชิงทฤษฎี.....	2
กรอบการศึกษา.....	4
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
สมมติฐานการศึกษา.....	19
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	20
2 ระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการเก็บข้อมูล.....	21
แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล.....	21
การเลือกตัวอย่าง.....	21
ค่านิยมตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	23
ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	27
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	36
ข้อจำกัดของการศึกษา.....	37
✓ เค้าโครงการเสนอวิทยานิพนธ์.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ผลการศึกษาแบบแผนการทำงานของสตรี.....	40
แบบแผนการทำงานของสตรีที่ทำงานต่อเนื่องทั้ง 4 ช่วง.....	40
แบบแผนการทำงานหรือไม่ทำงานในทั้ง 4 ช่วงสำหรับกลุ่มที่ทำงาน ไม่ต่อเนื่อง.....	48
ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และแบบแผนการ เจริญพันธุ์กับแบบแผนการทำงานของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร.....	51
4 สรุปลงและข้อ เสนอแนะ.....	115
สรุปลงผลการศึกษา.....	119
ข้อ เสนอแนะ.....	126
บรรณานุกรม.....	129
ภาคผนวก.....	135
ประวัติผู้ เขียน.....	140

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ร้อยละของสตรี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และ แบบแผนการเจริญพันธุ์ของสตรี.....	31
2 ร้อยละของสตรี จำแนกตามแบบแผนการทำงาน of สตรี.....	36
3 ร้อยละของสตรีที่ประกอบอาชีพต่างๆ ในช่วงก่อนแต่งงานจนถึงช่วงปัจจุบัน...	42
4 ร้อยละของสตรีที่ประกอบอาชีพต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีใน ช่วงก่อนแต่งงานจนถึงปัจจุบัน.....	43
5 ร้อยละของสตรี จำแนกตามแบบแผนการทำงานที่ไม่ต่อเนื่องใน 4 ช่วงเวลา.	50
6 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามอาชีพของสามี.....	52
7 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของสามี..	54
8 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามอาชีพของสามีและรายได้ ต่อเดือนของสามี.....	56
9 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือนและอาชีพ ของสตรีในช่วงปัจจุบัน.....	59
10 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน of สตรี.....	61
11 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน of สตรีและระดับการศึกษาของสตรี.....	63
12 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน of สตรีและอาชีพของสตรีในช่วงปัจจุบัน.....	66
13 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามระดับการศึกษาของสามี..	69
14 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามระดับการศึกษาของสามี และอาชีพของสามี.....	70
15 ร้อยละของแบบแผนการทำงาน of สตรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของสามี และระดับการศึกษาของสามี.....	74

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามระยะเวลาที่สตรีอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร.....	77
17	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามระยะเวลาที่สตรีอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและอาชีพของสตรีในช่วงปัจจุบัน.....	79
18	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	81
19	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและรายได้ต่อเดือนของสามี.....	83
20	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและอาชีพของสตรีในช่วงปัจจุบัน.....	86
21	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามการหยุดงานหลังคลอดบุตรโดยเฉลี่ย.....	88
22	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามการหยุดงานหลังคลอดบุตรโดยเฉลี่ยและรายได้ต่อเดือนของสามี.....	90
23	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามการหยุดงานหลังคลอดบุตรโดยเฉลี่ยและอาชีพของสตรีในช่วงปัจจุบัน.....	92
24	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามผู้ดูแลบุตรส่วนใหญ่.....	94
25	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามผู้ดูแลบุตรส่วนใหญ่และจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	96
26	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามผู้ดูแลบุตรส่วนใหญ่และอาชีพของสตรีในช่วงปัจจุบัน.....	98
27	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามระยะห่างการมีบุตรโดยเฉลี่ย.....	100
28	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามระยะห่างการมีบุตรโดยเฉลี่ยและจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	102

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
29	ร้อยละของแบบแผนการทำงานของสตรี จำแนกตามระยะห่างการมีบุตรโดยเฉลี่ยและอาชีพของสตรีในช่วงปัจจุบัน.....	104
30	การวิเคราะห์การจำแนกหมู่ของอัตราส่วนร้อยละของความต่อเนื่องในการทำงานของสตรี จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และแบบแผนการเจริญพันธุ์ของสตรี.....	112
31	สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และแบบแผนการเจริญพันธุ์ของสตรี กับแบบแผนการทำงานของสตรี ด้วยวิธีตารางไขว้โดยใช้สถิติไคสแควร์.....	116
32	สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และแบบแผนการเจริญพันธุ์ของสตรี กับแบบแผนความต่อเนื่องในการทำงานของสตรี ด้วยวิธีการจำแนกหมู่ (MCA).....	119

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แบบแผนการเปลี่ยนอาชีพ.....	45

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย